

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНСТИТУЦІЙНОЇ РЕФОРМИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Чукаєва Вероніка Олександрівна

*кандидат історичних наук, доцент кафедри теорії держави і права,
конституційного права та державного управління*

*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
м. Дніпро, Україна*

Правова система України є важливим елементом забезпечення державного суверенітету та національної ідентичності суспільства. На сучасному етапі у контексті глобальних викликів, таких як демократичні перетворення, інтеграція до Євросоюзу, а також проведення глибокої конституційної реформи, формування правової системи набуває стратегічного значення. Сучасна конституційна реформа, що розпочалася в Україні після 2014 року, має на меті зміцнення демократичних інститутів, забезпечення верховенства права та адаптацію національного законодавства до європейських стандартів. Саме Конституція є основою формування національного законодавства яке в основі формує особливість правової системи будь-якої країни [1].

Сучасний етап розвитку правових систем світу характеризується тим, що відбувається інтернаціоналізація права. Саме зростаюча інтеграція України в європейський і світовий правовий простір вимагає гармонізації національного законодавства з міжнародними нормами. Це, зокрема, стосується стандартів Європейського Союзу та Європейської конвенції з прав людини. Також потрібно зазначити, що відбувається цифровізація правових процесів. Це пояснюється тим, що використання сучасних технологій, таких як електронне судочинство та електронний уряд, дозволяє підвищити прозорість і ефективність роботи державних інституцій, а це необхідно для створення дії демократичних форм управління і процесів у системі публічної влади та у суспільстві.

Основна сьогодні права та політична доктрина публічної влади – це посилення ролі прав людини. Зараз реформування системи права України намагається активно адаптувати сучасні стандарти захисту прав людини у своє національне законодавство, зокрема забезпечення гендерної рівності, форм прямої демократії, гарантій забезпечення суб'єкту конституційних правовідносин – «народ України» реалізовувати принцип, що єдиним джерелом державної влади є саме він.

Треба зазначити, що процес конституційної реформи в Україні супроводжується низкою проблем і викликів, серед яких є політична нестабільність, часті зміни урядів і законодавчих ініціатив, існування різних форм корупції, що впливає на уповільнюваня процесу реалізації реформ у системі публічної влади. Так, наприклад, реформа судової системи на сьогодні є половинчатою і не дуже вдалою [2]. Незважаючи на прогрес у впровадженні нових механізмів судового контролю та незалежності суддів, довіра до судової системи залишається низкою серед населення. Досі ще до кінця не розроблена система боротьби з корупцією в країні, особливо у системі судового процесу, де залишається політичний вплив на діяльність судів. Ефективна боротьба з корупцією є ключовою умовою для успішного розвитку правової системи України на сучасному етапі, де судова незалежна гілка влади є фундаментом проведення антикорупційних реформ.

Удосконалення правової системи України в рамках демократичних стандартів принципів та змісту ускладнюється з наявністю конфлікту на сході країни, що утворюють правові та адміністративні труднощі для повноцінного функціонування правової системи та проведення конституційної реформи.

При цьому, незважаючи на внутрішні та зовнішні негативні виклики, в Україні досягнуто значних успіхів у реформуванні правової системи:

1) створення нової системи децентралізації публічної влади, що сприяє посиленню місцевого самоврядування та розвитку регіонів;

2) для боротьби з корупцією були створені такі інституції, як НАБУ та НАЗК;

3) відбувається активна імплементація європейського права у національне законодавство України з приводу удосконалення механізмів захисту прав і свобод громадян відповідно до європейських стандартів;

4) Україна поступово інтегрує норми європейського права до національного законодавства у сферах організації роботи виконавчої, законодавчої та судової влади для забезпечення реальної дії механізму системи «стримування та противаг», що є одним з основних принципів функціонування публічної влади [3].

На сьогодні успіх правової системи України залежить від таких факторів як впровадження європейських стандартів у національне законодавство. Це є закономірним, тому що Україна повинна продовжувати адаптувати своє законодавство до вимог ЄС у рамках Угоди про асоціацію. Також посилення правозастосовної практики є важливим м забезпечення ефективного виконання законів і судових рішень.

Без формування громадянського суспільства в Україні не можливо побудувати механізм демократичності публічної влади, тому залучення громадськості та його активна участь у правотворчому процесі є основою тих гарантій які підвищують довіру до державних інституцій та реалізації прав і свобод людини і громадянина [4]. Основою існування такого суспільства, на нашу думку є наявність правової свідомості та правової культури. Для цього на сучасному етапі в Україні проводиться активна освітня реформа. Саме розвиток правової освіти дозволить формувати нове покоління громадян України, які у розвитку державності працюватимуть за стандартами верховенства права.

Таким чином, формування правової системи України в умовах глобальної конституційної реформи є складним, але необхідним процесом, який включає вироблення нової системи публічної влади, підвищення конституційної суб'єктності народу України, імплементації європейських стандартів демократії. Здійснення реформ спрямоване саме на досягнення балансу між національними інтересами та міжнародними зобов'язаннями, що дозволить Україні стати сильною правовою державою з розвиненими демократичними інститутами.

Література:

1. Чукаєва В.О. Конституційна реформа та рівень нормативно-правового забезпечення змін системи публічного управління в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Дніпро, 2024. № 1. С. 48-53.
2. Про судоустрій та статус суддів. Закон України від 2 червня 2016. №1402-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#Text> (дата звернення 15.01.2025)
3. Возняковська К.А. Імплементація законодавства ЄС у національне законодавство України в сфері регулювання державної підтримки малого та середнього бізнесу. Аналітичне порівняльне правознавство. 2024. № 4. С. 194-197.
4. Про правотворчу діяльність. Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3354-20#Text> (дата звернення 14.01.2025.)